

הלכות תשובה פרק ז

פרק ז

התשובה ומעלותיה

הרשות התשובה והעולם הבא

א.

לפי שיש לו רשות יעשה תשובה ויזכה לעולם הבא

הואיל ורשות כל אדם נתונה לו, כמו שביארנו, ישתדל האדם לעשות תשובה, ולנעור כפיו מחטאיו, כדי שימות והוא בעל תשובה, כדי שיזכה לחיי העולם הבא:

ב.

לעולם יראה נצמזמו נטוה למות וישוב מיד

לעולם יראה אדם את עצמו כאילו הוא נטוה למות, ושמא ימות בשעתו ונמצא עומד בחטאיו, לפיכך ישוב מחטאיו מיד, ולא יאמר, "כשאזקין אשוב", שמא ימות קודם שיזקין.

הוא ששלמה אומר בחכמתו "בכל עת יהיו בגדיך לבנים ושמן על ראשך אל יחסר" (קהלת ט"ח):

תשובה מן הדעות הרעות

ג.

אל תאמר שאין התשובה אלא מעבירות שיש בהן מעשה, כגון זנות, וגזל, וגניבה.

כשם שצריך אדם לשוב מאלו, כך הוא צריך לחפש בדעות רעות שיש לו ולשוב מהן,

- מן הכעס
- ומן האיבה
- ומן הקנאה
- ומן התחרות
- ומן ההיתול
- ומן רדיפת הממון
- והכבוד
- ומרדיפת המאכלות
- ומכיוצא בהן,

מן הכל צריך לחזור בתשובה.

ואלו העוונות קשים מאותן שיש בהן מעשה, שבזמן שאדם נשקע באלו קשה הוא לפרוש, וכן הוא אומר "יעזב רשע דרכו ואיש און מחשבותיו"

(ישעיהו נ"ה:ז) :

מעלת בעל תשובה

ד.

אל ידמה בעל תשובה שהוא מרוחק ממעלת הצדיקים מפני העוונות והחטאות שעשה.

אין הדבר כן, אלא אהוב ונחמד הוא לפני הבורא, וכאילו לא חטא מעולם. ולא עוד אלא ששכרו הרבה, שהרי טעם טעם החטא ופירש ממנו וכבש יצרו. אמרו חכמים, מקום שבעלי תשובה עומדין בו אין צדיקים גמורין יכולין לעמוד בו, כלומר מעלתן גדולה ממעלת אלו שלא חטאו מעולם,

מפני שהן כובשין יצרם יתר מהם:

תשובה בסוף הגלות

ה.

כל הנביאים כולם ציוו על התשובה.

ואין ישראל נגאלין אלא בתשובה.

וכבר הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן ומיד הן נגאלין, שנאמר "והיה כי יבואו עליך כל הדברים האלה הברכה והקללה אשר נתתי לפניך, והשבבות אל לבבך בכל הגוים אשר הדיחך י"י אלהיך שמה, ושבת עד י"י אלהיך ושמעת בקולו ככל אשר אנכי וג', ושב י"י אלהיך את שבותך ורחמך ושב וקבצך מכל העמים אשר הפיצך י"י אלהיך שמה"

(דברים ל"א-ג') :

התשובה מקרבת את הרחוק לשכינה

1.

תשובה מקרבת את האדם לשכינה

גדולה תשובה שמקרבת את האדם לשכינה, שנאמר "שובה ישראל עד י"י אלהיך" (הושע י"ד-ב').

ונאמר "לא שבתם עדי נאום י"י" (עמוס ד'-ג').

ונאמר "אם תשוב ישראל נאם י"י אלי תשוב" (ירמיהו ד'-א'), כלומר אם תחזור בתשובה בי תדבק:

2.

תשובה מקרבת את הרחוקים

התשובה מקרבת את הרחוקים.

אמש היה זה "שנוי לפני המקום", "משוקץ" ו"מרוחק" ו"תועבה", והיום הוא "אהוב", ו"נחמד", "קרוב", ו"ידיד".

וכן אתה מוצא שבלשון שהקב"ה מרחק את החטאים, בה מקרב את השבים, בין יחיד בין רבים, שנאמר "והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני אל חי" (הושע ב':א').

ונאמר ביכניה ברשעותו "כתבו את האיש הזה ערירי גבר לא יצלח בימיו" וגמ' (ירמיהו כ"ב:ג'), "אם יהיה כניהו בן יהויקים מלך יהודה חותם על יד ימיני" וגמ' (ירמיהו כ"ב:ג'), וכיון ששב בגלותו נאמר בזרובבל בנו "ביום ההוא נאם י"י צבאות אקחך זרובבל בן שאלתיאל עבדי נאם י"י ושמתוך כחותם" (חגי ב':ג):

ח.

מעלת התשובה שאמש היה מובדל צועק ולא נענה

כמה מעולה מעלת התשובה, אמש היה זה מובדל מי"י אלהי ישראל, שנאמר "עונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלהיכם" (ישעיהו נ"ט:ב'), צועק ואינו נענה, שנאמר "גם כי תרבו תפלה אינני שומע" (ישעיהו א':טו'), ועושה מצוות וטורפין אותן בפניו, שנאמר "מי בקש זאת מידכם רמוס חצרי" (ישעיהו א':יב'), "מי גם בכם ויסגר דלתים ולא תאירו מזבחי חנם, אין לי חפץ בכם אמר י"י צבאות ומנחה לא ארצה מידכם" (מלאכי א':י'), "עולותיכם ספו על זבחיכם ואכלו בשר" (ירמיהו ז':כ"א):

ט.

ונכשיו מודבק צועק ונענה ומקבלים מצותיו ומתאווים להם

והיום הוא מודבק בשכינה, שנאמר "ואתם הדבקים בי"י אלהיכם" (דברים ד':ד'),

צועק ונענה מיד, שנאמר "והיה טרם יקראו ואני אענה" (ישעיהו ס"ה:כ"ד),

ועושה מצוות ומקבלין אותן בנחת ושמחה, שנאמר "כי כבר רצה האלהים את מעשיך" (קהלת ט"ז),

ולא עוד אלא שמתאווים להם, שנאמר "וערבה לי"י מנחת יהודה וירושלים כימי עולם וכשנים קדמוניות" (מלאכי ג'ד):

בעל תשובה ומעשיו הראשונים

י.

בעל תשובה ישמח כשמחרפים אותו במעשיו הראשונים

בעלי תשובה דרכן להיות שפלים וענוים ביותר, אם חירפו אותם הכסילים במעשיהם הראשונים ואמרו להם, "אמש הייתה עושה כך וכך", ו"אמש הייתה אומר כך וכך", אל ירגישו להם, אלא שומעין ושמחין ויודעין שזו זכות להם, ושכל זמן שהן בושין ממעשים שעברו ונכלמין מהן זכותן מרובה ומעלתם מתגדלת:

יא.

אסור לבייש בעל תשובה למעשיו הראשונים

וחטא גדול הוא לאמור לבעל תשובה, "זכור מעשיך הראשונים", או להזכירם בפניו כדי לביישו, או להזכיר דברים וענינים הדומין להם כדי להזכירו מה עשה.

הכל אסור, ומוזהר עליו בכלל הוניית דברים שהזהירה עליה תורה, שנאמר "ולא תונו איש את עמיתו" וגמ' (ויקרא כ"ה:ז):

עיקר הטובה